

The peculiarities of life and living conditions of displaced persons, their communication practices with the camp administration and the German locals. It outlines the main ordinary life priorities DPs, shows the character and methods of their employment.

In the center is the research journal «DiPiniada» (along the lines of Homer's «Iliad»), which was published in a displaced persons camp in Munich-Pasing in 1946-1947 years.

Analyzed characteristics of the economic and social interaction between the different communities of the postwar world. The problem of ordinary life camps displaced persons is studied by the example of materials samizdat journal «DiPiniada».

It identifies the most common situations in ordinary life DPs that reveal the difficult circumstances of post-war world order. Communication DPs camps showed in the context of the overall historical situation.

The history of displaced persons is regarded as a complex social phenomenon that has played a significant role in the history of post-war Europe. The author notes that for a comprehensive study of this phenomenon is necessary to use not only traditional documentary historical sources, but also a set of visual sources. In this context, «DiPiniada» journal is considered an important historical source.

The study was conducted on the basis of a group of historical research methods. We used chronological, systematic methods, as well as comparative analysis. All phenomena are considered by the author as complex.

It is noted that the investigation has prospects both in methodological and in the objective aspects. Of particular interest are the artistic decisions of the magazine, which are of interest not only for historians but also researchers of art.

Keywords: *history of everyday life; DiPi; «black market»; visual historical sources; «DiPiniada».*

УДК 39:378.22(477.83-25)“193”

Р.Б. Тарнавський

ДОКТОРАТИ З ЕТНОГРАФІЇ ТА ЕТНОЛОГІЇ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (1930-ті роки)

У статті, на основі архівних та опублікованих джерел, охарактеризовано здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі етнографії та етнології вченими Львівського університету міжвоєнного періоду (Яном Фальковським, Тадушом Цешляком, Генриком Перльсом, Юзефом Гаєком, Александром Яворчаком, Леоном Попелем, Іреною Нестюк, Романом Гарасимчуком). Особливу увагу звернено на специфіку процесу промоції та тематику дисертацій. Відзначено роль захистів докторських робіт у галузі етнографії та етнології у становленні Львівської етнологічної школи Адама Фішера.

Ключові слова: *доктор філософії, промоція, етнографія, етнологія, Львівський університет, Адам Фішер.*

Одним з найважливіших критеріїв наукової діяльності університетів загалом та факультетів, кафедр зокрема було і є здобуття наукових ступенів їхніми працівниками. У кожний історичний період воно мало свою специфіку, яка полягала у проходженні кандидатом на здобуття наукового ступеня певних етапів (складання іспитів, захист наукової роботи тощо). Метою статті є характеристика захисту докторатів у галузі етнографії та етнології випускниками спеціалізації «Антропологія, етнологія,

праісторія» гуманітарного факультету Університету Яна Казімежа у Львові (офіційна назва Львівського університету в міжвоєнний період). Упродовж 1924–1939 рр. тут існували кафедра етнології та Етнологічний інститут під керівництвом відомого польського народознавця Адама Фішера, який на їхній основі створив власну наукову етнологічну школу, більшість представників якої стали докторами філософії у галузі етнографії та етнології. Попри те, що різноманітні аспекти розвитку етнології у Львівському університеті міжвоєнного періоду досліджували та досліджують достатньо багато польських та українських науковців (серед них – Анна Енгелкінг та Ольга Лінкевич, Кристина Армон, Зигмунт Клодніцький, Роман Кирчів, Тамара Пацай, Уляна Мовна, Роман Тарнавський та ін.), на сьогодні тема докторатів з етнографії та етнології в Університеті Яна Казімежа у Львові комплексно не вивчалась.

У досліджуваній період ступінь доктора філософії був, фактично, другим науковим ступенем. Так, у 1926 р. у Львівському університеті ввели магістерську систему: після складання іспитів та захисту магістерської роботи студенти отримували ступінь магістра в певній галузі. Натомість для здобуття ступеня доктора, необхідно було не раніше, ніж через два роки після здобуття ступеня магістра, скласти спеціальні профільні іспити та подати до захисту докторську роботу (кожна така робота мала свого наукового керівника – промотора). Здобуття докторського ступеня окреслювали терміном «промоція». Вона відбувалася у визначений день у присутності ректора, декана відповідного факультету, промотора та професорів. Після церемоній, зокрема прийняття присяги, докторант отримував диплом [16, с. 66].

Більшість промоцій у галузі етнографії та етнології у міжвоєнному Львівському університеті припали на 1930-ті роки. Принаймні інформації про захисти докторатів у цій галузі у другій половині 1920-х років нами поки що не виявлено. Хоча відкритим залишається питання, чи асистент Етнологічного інституту Львівського університету Альфред Бахман подавав на здобуття ступеня доктора філософії у галузі етнографії та етнології працю «Дах у слов'янському народному будівництві», опубліковану як монографія у 1929 р. [18; 28] (над цим дослідженням учений активно працював з другої половини 1920-х років [19; 20]).

13 грудня 1930 р., на підставі праці «Сільськогосподарські знаряддя орного типу», відбулась промоція на здобуття ступеня доктора філософії у галузі етнології асистента Етнологічного інституту Яна Фальковського (промотор – А. Фішер). Проте диплом доктора, з невідомих нам причин, молодий етнолог отримав лише 13 жовтня 1933 р. [7, арк. 5, 40, 89, 139]. У 1931 р. докторську роботу Я. Фальковського опублікували як монографію «Сільськогосподарські знаряддя орного типу. Палеоетнологічне дослідження» [22]. А. Фішер написав на неї схвальну рецензію, наголосивши на таких висновкових твердженнях автора: найдавнішим у Європі сільськогосподарським орним знаряддям є рало з простим гряділем. У стародавніх Вавилоні та Асирії з нього розвинулось т. зв. полозове рало з вигнутим гряділем, яке в Європі розповсюдилось в епоху Античності завдяки грекам та (у вдосконаленому вигляді) римлянам. На теренах Східної Європи існує сільськогосподарське знаряддя орного типу з простим гряділем – соха, яка, ймовірно, не є автохтонним східноєвропейським орним знаряддям, а походить з Азії [23, с. 254]. Сучасні дослідники спростовують певні твердження Я. Фальковського стосовно походження сохи, вважаючи, що вона виникла саме на теренах Східної Європи [11].

У 1931 р. докторат з етнографії та етнології у Львівському університеті захистив Тадеуш Цешляк. Цей дослідник, на відміну від А. Бахмана та Я. Фальковського, не був працівником Етнологічного інституту під керівництвом А. Фішера, а лише абсолювентом (випускником) гуманітарного факультету. Захист докторату Т. Цешляка відбувся на підставі дослідження «Слов'янська собутка. Частина I. Собутка в Польщі»,

присвяченому святу Івана Купала у традиційній культурі поляків (рецензентами праці були А. Фішер та Я. Чекановський) [5]. У своїй праці Т. Цешляк охарактеризував такі аспекти досліджуваного свята, як термінологія на його означення (наголошував, що поляки на означення дня св. Яна вживають найчастіше термін «Собутка», хоча подекуди й запозичену від українців назву «Купало»), участь в обряді дівчат, хлопців та осіб інших вікових категорій, роль вогню (час, місце розведення обрядових багать, матеріал для вогнищ та спосіб добування вогню, стрибки через багаття, проведення через вогонь худоби), води (купання, пускання вінків на воду), рослин (у т. ч. папороті), тварин (кота, кажана; обряди, пов'язані з кінською та коров'ячою головами), вірування (зокрема демонологічні, а також гадання) тощо. На загал, головними мотивами в обрядовості Собутки Т. Цешляк визначив культ сонця, вшанування божеств (зокрема урожаю) та померлих, шлюбно-еротичні мотиви.

25 лютого 1932 р., клопотання щодо здобуття ступеня доктора філософії у галузі етнографії та етнології розпочав Генрик Перльс – випускник спеціалізації «Антропология, етнология, праистория», який у 1926–1930 рр. був бібліотекарем університетського Етнологічного інституту. Уже 9 березня рада гуманітарного факультету взяла до розгляду докторську роботу Г. Перльса «Вуж у віруваннях польського народу» [4]. Впродовж 16–21 березня рецензію на неї мав написати науковий керівник Г. Перльса А. Фішер. Проте у червні цього ж року декан гуманітарного факультету Владислав Подляха повідомив Г. Перльса, що його промоція може відбутися лише не раніше липня [4, арк. 1–2, 9]. У 1937 р. докторську працю Г. Перльса опубліковано як монографію «Вуж у віруваннях польського народу» [27]. У цьому дослідженні учений докладно проаналізував пов'язані з вужем уявлення у різних народів світу, з наголосом на поляках. Свою працю автор почав з вірувань, пов'язаних зі зміями, які побутували в державах Стародавнього Сходу, а також в античних Греції та Римі. Далі Г. Перльс зупинився на ролі змії у культурі давніх германців, культі вужа у фінів. Ці відомості були своєрідним вступом до слов'янського матеріалу. Дослідник писав: «Культ вужа поширений у всіх слов'ян. Найбільше як хтонічного божества вегетативної природи разом з опікунським духом предка» [27, s. 41]. Далі Г. Перльс зупинився на Польщі: проаналізував сприйняття вужа як духа-опікуна, пов'язаного з покійним предком; намагався встановити й пережитки культу вужа як божества тощо. Наприкінці Г. Перльс охарактеризував вірування про походження вужа, засоби охорони від нього (у т. ч., замовляння), роль вужа в народній медицині.

9 грудня 1932 р. заяву з проханням допустити його до усного іспиту для отримання ступеня доктора філософії на підставі роботи «Півень у народних віруваннях» подав до ради гуманітарного факультету Львівського університету Юзеф Гаєк, випускник спеціалізації «Антропология, етнология, праистория», згодом (у 1934–1937 рр.) – асистент-волонтер Етнологічного інституту Львівського університету. 25 січня та 22 лютого 1933 р. його роботу на засіданнях ради гуманітарного факультету розглянула спеціальна комісія (зокрема, Я. Чекановський та А. Фішер), оцінивши її позитивно. Докторський ступінь Ю. Гаєку присвоїли 26 квітня 1933 р. [13, с. 102–105], а вже у 1934 р. його докторську роботу опублікували як монографію [24].

У своєму дослідженні Ю. Гаєк намагався показати роль півня у традиційних уявленнях народів світу (Європи, Азії, Африки та Австралії) упродовж усієї історії людства – від найдавніших часів до ХХ ст. включно. У праці проаналізовано роль півня у віруваннях стародавніх персів, індійців і китайців, греків і римлян часів Античності, в європейських господарсько-календарних (передусім аграрних) і сімейних обрядах (тут Ю. Гаєк використав й український матеріал), демонологічних віруваннях і фольклорі, а також у сучасних досліднику відомостях з Австралії та Океанії, Африки й Азії. Автор намагався встановити прабатьківщину півня (за допомогою порівняльно-історичного

методу, аналізу назв на означення цього птаха, враховуючи території доместикації півня та його поширення ойкуменою). Вчений дійшов висновку, що вірування про півня первісно сформувалися на території Стародавньої Греції, Малої Азії, Персії та Індії. Також Ю. Гаєк встановив, що основними мотивами, присутніми у віруваннях про цього птаха в багатьох народів світу, є апотропеїчна функція його голосу, зв'язок півня із сонцем, півень як символ плодючості, домашній дух-опікун, жертва чи харчова заборона та як об'єкт ворожінь (останні мотиви свідчать про зв'язок півня з потойбічним світом).

У 1933 р. ступінь доктора філософії, на підставі «етнографічної монографії» про село Домбрувки Ланцутського повіту (нині Підкарпатського воєводства Польщі), здобув Александер Яворчак [6]. Відзначимо, що впродовж квітня 1933 р. – березня 1934 р. (на час закордонного стажування асистента Етнологічного інституту Львівського університету Я. Фальковського) він (на півставки з Леоном Попелем) обіймав посаду асистента цього підрозділу [17, с. 412]. Докторське дослідження А. Яворчака «Село Домбрувки Ланцутського повіту» у 1936 р. опубліковано окремою книгою [26]. Інформацію (насамперед, польові джерела) до цієї праці дослідник збирав упродовж 1930–1933 рр., згодом актуалізувавши її новими відомостями, зафіксованими у 1934–1935 рр. Дослідження має традиційну (для тогочасних польських розвідок про народну культуру) структуру: вступ, «Характеристика простору» та три частини: «Матеріальна культура» (мисливство, рибальство, тваринництво, землеробство, їжа, обробка сировини, одяг, будівництво, типи поселень, інтер'єр, транспорт), «Соціальна культура» (народження дитини, весілля, похорон, домашні та громадські, календарні та правові звичаї), «Духовна культура» (віра у духів, чари, народна медицина та інші народні знання, фольклор, народні вистави, мистецтво, музика й танці, ігри та забави, ономастика).

Фактично одночасно з А. Яворчаком ступінь доктора філософії у галузі етнографії та етнології здобув і Л. Попель [8, с. 312] (інформація щодо промоції цього вченого ще потребує уточнень). Його докторською роботою, вочевидь, було дослідження «Ступа в Польщі» [29; 30], присвячене зняряду для подрібнення насіння. Головною джерельною базою для написання цієї праці стали близько 800 докладних описів і рисунків зняряду для подрібнення зерна, отриманих від кореспондентів Етнологічного інституту (представників сільської інтелігенції – учителів, священників та ін.) з різних теренів Другої Речі Посполитої [21, s. 190–191].

Опрацьовані нами джерела засвідчують спад у кількості промоцій з етнографії та етнології у Львівському університеті в другій половині 1930-х років. Певне похвалення щодо цього процесу спостерігаємо лише наприкінці десятиліття. Так, у 1939 р. на підставі роботи «Етнографічна монографія Замостського повіту» [3] ступінь доктора філософії у галузі етнографії та етнології здобула випускниця спеціалізації «Антропология, етнология, праістория» 1935 р. Ірена Нестюк [1, арк. 5]. Наприкінці 1930-х років, з метою збору матеріалів для докторської роботи, вона здійснила польові етнографічні експедиції на досліджувані терени. Наголосимо, що написана на їхній основі «Етнографічна монографія Замостського повіту» залишається неопублікованою [3, арк. 21а], а тому майже невідома серед етнологів. На початку свого дослідження І. Нестюк навела карту Замостського повіту, а також інформацію про його географічні умови, головні заняття населення. Загалом, праця складається з таких розділів, як «Межі простору. Образ краю», «Наріччя», «Кількість населення» (за переписами 1897 та 1921 рр.), «Етнічні групи», «Антропологічні типи», «Заселення». Далі структура праці охоплює такі частини, як «Матеріальна культура», «Соціальна культура» та «Духовна культура», в яких висвітлено більшість ділянок традиційно-побутової культури місцевого населення. Їх добре ілюструє значна кількість світлин, зроблених упродовж

1938–1939 рр. (це фотографії жорен, ручної ступи, ткацького верстата, воза, ярма, хати, колиски, мисника, гончарних виробів тощо).

У 1939 р. опубліковано монографію «Гуцульські танці» [25], авторства випускника спеціалізації «Антропология, етнология, праистория» Романа Гарасимчука. Ця праця (написана на основі джерел, зібраних у селах тодішніх Коломийського, Косівського та Надвірнянського повітів) відзначається не лише описом танців (Р. Гарасимчук систематизував їх на групи: коломийкові, козачкові, коломийково-козачкові), а й значною кількістю рисунків, фотографій та нотних записів. Відомий історик Іван Крип'якевич писав про неї, як про «першу з цієї тематики у слов'янській хореографічній та музикознавчій літературі» [14, с. 1115]. Унікальність дослідження відзначають і сучасні учені, у т. ч. Роман Кирчів [12, с. 1128], ініціатор і науковий редактор видання двотомної монографії Р. Гарасимчука «Народні танці українців Карпат» [9; 10].

«Гуцульські танці» Р. Гарасимчук виніс на розгляд ради гуманітарного факультету Львівського університету як роботу на здобуття докторського ступеня з етнографії та етнології. Його успішна промоція відбулася 1 липня 1939 р. (промотор – А. Фішер) [2, арк. 8]. Я. Чекановський, – офіційний рецензент докторської роботи «Гуцульські танці», у своєму відгуку відзначив: «Це безперечно одна з найкращих етнографічних праць, які мені доводилося читати, і мені здається, немає їй рівних в нашій етнологічній літературі» [15, с. 8]. Промоція Р. Гарасимчука була останньою промоцією на доктора філософії у галузі етнографії та етнології у Львівському університеті. Рівно через два місяці розпочалася Друга світова війна. Радянська влада, що восени 1939 р. змінила на теренах Західної України польську, реорганізувала Львівський університет за зразками радянських вищих навчальних закладів. Зокрема, докторський ступінь, який мали більшість працівників університету, в багатьох випадках прирівняли до наукового ступеня кандидата наук.

Отже, наявність у Львівському університеті в міжвоєнний період потужного етнологічного центру (кафедра етнології та Етнологічний інститут під керівництвом Адама Фішера) сприяли тому, що значна кількість випускників спеціалізації «Антропология, етнология, праистория» гуманітарного факультету захистили докторати в галузі етнографії та етнології. Саме ці доктори філософії стали ядром наукової етнологічної школи А. Фішера. Докторські роботи, які виносилися на захист у галузі етнографії та етнології, стосувалися як палеоетнологічної проблематики (походження явищ народної культури), так і суто етнографічної – «етнографічні монографії» (опис традиційно-побутової культури населення певних теренів: села або ж повіту). Більшість з них були опубліковані як монографії чи об'ємні статті, ставши підґрунтям для наукових студій наступних поколінь народознавців.

Список використаної літератури

1. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка (далі – Архів ЛНУ), ф. Р-119, оп. 1, спр. 541 (Особова справа Нестюк-Іванчук Ірини), 7 арк.; *Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka (dali – Arkhiv LNU), f. R-119, op. 1, spr. 541 (Osobova sprava Nestiuk-Ivanchuk Iryny), 7 ark.*

2. Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 1 о/с, спр. 4276 (Особова справа Гарасимчука Романа), 18 арк.; *Arkhiv LNU, f. R-119, op. 1 o/s, spr. 4276 (Osobova sprava Harasymchuka Romana), 18 ark.*

3. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. 26, оп. 4, спр. 415 (Докторська робота Нестюк Ірини «*Monografia etnograficzna pow. Zamojskiego*», 1939), 136 арк.; *Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti (dali – DALO), f. 26, op. 4, spr. 415 (Doktorska robota Nestiuk Iryny «Monografia etnograficzna pow. Zamojskiego», 1939), 136 ark.*

4. ДАЛО, ф. 26, оп. 4, спр. 482 (Докторська робота Перльса Генрика «Waż w wierzeniach ludu polskiego», 1932), 311 арк.; DALO, f. 26, op. 4, spr. 482 (Doktorska robota Perlsa Henryka «Waż w wierzeniach ludu polskiego», 1932), 311 арк.

5. ДАЛО, ф. 26, оп. 4, спр. 621 (Докторська робота Цешляка Тадеуша «Sobótka słowiańska. Część pierwsza: Sobótka w Polsce», 1931), 124 арк.; DALO, f. 26, op. 4, spr. 621 (Doktorska robota Teshliaka Tadeusha «Sobótka słowiańska. Część pierwsza: Sobótka w Polsce», 1931), 124 арк.

6. ДАЛО, ф. 26, оп. 4, спр. 679 (Докторська робота Яворчака Александра «Wieś Dąbrówki (pow. Łańcut). Monografia etnograficzna», 1933), 257 арк.; DALO, f. 26, op. 4, spr. 679 (Doktorska robota Yavorchaka Aleksandra «Wieś Dąbrówki (pow. Łańcut). Monografia etnograficzna», 1933), 257 арк.

7. ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1939 (Особова справа Фальковського Яна), 239 арк.; DALO, f. 26, op. 5, spr. 1939 (Osobova sprava Falkovskoho Yana), 239 арк.

8. Галайчук В. Попель (Popel) Леон / В. Галайчук // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : у 2-х т. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Т. II : Л–Я. – С. 312 ; Halaichuk V. Popel (Popel) Leon / V. Halaichuk // Encyclopedia. Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka : u 2-kh t. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2014. – Т. II : L–Ja. – С. 312

9. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат / Р. Гарасимчук. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2008. – Кн. 1 : Гуцульські танці / наук. ред. Р. Кирчів. – 608 с. ; Harasymchuk R. Narodni tantsi ukrainsiv Karpat / R. Harasymchuk. – Lviv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 2008. – Кн. 1 : Hutsulski tantsi / nauk. red. R. Kyrchiv. – 608 s.

10. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат / Роман Гарасимчук. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2008. – Кн. 2 : Бойківські і лемківські танці / наук. ред. Р. Кирчів. – 320 с. ; Harasymchuk R. Narodni tantsi ukrainsiv Karpat / Roman Harasymchuk. – Lviv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 2008. – Кн. 2 : Boikivski i lemkiivski tantsi / nauk. red. R. Kyrchiv. – 320 s.

11. Глушко М. С. Генезис тваринного запрягу в Україні (Культурно-історична проблема) / М. Глушко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 448 с. ; Hlushko M. S. Henezys tvarynnoho zapriahu v Ukraini (Kulturno-istorychna problema) / M. Hlushko. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2003. – 448 s.

12. Кирчів Р. Унікальний дослідник / Р. Кирчів // Народознавчі зошити. – 2000. – № 6. – С. 1128–1129 ; Kyrchiv R. Unikalnyi doslidnyk / R. Kyrchiv // Narodoznavchi zoshyty. – 2000. – № 6. – С. 1128–1129

13. Мовна У. Причинки до окреслення місця Юзефа Гайка (1907–1987) у системі етнокультурних координат України та Польщі / У. Мовна // Матеріали до української етнології : зб. наук. праць. – Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2008. – Вип. 7. – С. 102–105 ; Movna U. Prychynky do okreslennia mistsia Yuzefa Gaika (1907–1987) u systemi etnokulturnykh koordynat Ukrainy ta Polshchi / U. Movna // Materialy do ukrainskoi etnolohii : zb. nauk. prats. – Kyiv : IMFE im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy, 2008. – Вип. 7. – С. 102–105

14. Моздир М. Вчений-народознавець / М. Моздир // Народознавчі зошити. – 2000. – № 6. – С. 1114–1116 ; Mozdyr M. Vchenyi-narodoznavets / M. Mozdyr // Narodoznavchi zoshyty. – 2000. – № 6. – С. 1114–1116

15. Павлюк С. Унікальне дослідження і його автор / С. Павлюк, Р. Кирчів // Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат / Р. Гарасимчук. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2008. – Кн. 1 : Гуцульські танці. – С. 5–28 ; Pavliuk S. Unikalne doslidzhennia i yoho avtor / S. Pavliuk, R. Kyrchiv // Harasymchuk R. Narodni tantsi

ukraintsiv Karpat / R. Harasymchuk. – Lviv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 2008. – Кн. 1 : Hutsulski tantsi. – S. 5–28.

16. Притула Я. Університет Яна Казимира у Львові (1918–1939) / Я. Притула, Р. Тарнавський // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2-х т. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – Т. I : А–К. – С. 54–77 ; Prytula Ya. Uniwersytet Jana Kazymyra u Lvovi (1918–1939) / Ya. Prytula, R. Tarnavskyi // Encyclopedia. Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka : v 2-kh t. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2011. – Т. I : А–К. – С. 54–77

17. Тарнавський Р. Ян Фальковський: життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність / Р. Тарнавський // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2013. – Вип. 48. – С. 410–431 ; Tarnavskyi R. Yan Falkovskiy: zhyttievyyi shliakh ta naukovo-pedahohichna diialnist / R. Tarnavskyi // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia istorychna. – 2013. – Vyp. 48. – S. 410–431

18. Bachmann A. Dach w słowiańskim budownictwie ludowem / A. Bachmann. – Lwów : Towarzystwo Naukowe, 1929. – 205 s.

19. Bachmann A. Dach w słowiańskim budownictwie ludowem / A. Bachmann // Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie. – 1928. – Rocznik VIII. Zesz. 1. – S. 16–19.

20. Bachmann A. Kwestjonarjusz w sprawie ozdób nadszczytowych / A. Bachmann // Szkoła i Wiedza. – 1927. – Rok II. Zesz. 2. – S. 80–82

21. Falkowski J. Działalność Zakładu Etnologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1924–1934) / J. Falkowski // Lud. Organ Polskiego Towarzystwa Etnologicznego, wydawany przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze we Lwowie. – 1933. – Serja II. T. XII (XXXII). – S. 183–192

22. Falkowski J. Narzędzia rolnicze typu rylcowego. Studium paleo-etnologiczne / J. Falkowski. – Lwów : Towarzystwo Naukowe we Lwowie, 1931. – 132 s.

23. Fischer A. Jan Falkowski: Narzędzia rolnicze typu rylcowego. Studium paleo-etnologiczne. Lwów, Towarzystwo Naukowe 1931. Str. 132. Z 76 rycinami i 1 mapą w tekście / A. Fischer // Lud. Organ Polskiego Towarzystwa Etnologicznego, wydawany przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze we Lwowie. – 1931. – Serja II. – T. X (XXX). – S. 254.

24. Gajek J. Kogut w wierzeniach ludowych / J. Gajek. – Lwów ; Kraków : Towarzystwo Naukowe, Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1934. – 172 s.

25. Harasymczuk R. W. Tańce huculskie / R. W. Harasymczuk. – Lwów : Towarzystwo Ludoznawcze ; Towarzystwo Przyjaciół Huculszczyny, 1939. – 304 s.

26. Jaworczak A. Wieś Dąbrówki. Powiat Łańcut / A. Jaworczak. – Lwów : Wydział powiatowy w Łańcutu, 1936. – 160 s.

27. Perls H. Wąż w wierzeniach ludu polskiego / H. Perls. – Lwów : Drukarnia naukowa, 1937. – 117 s.

28. Persowski F. Bachmann A. Dach w słowiańskim budownictwie ludowem. Lwów: Nakładem Towarzystwa Naukowego, 1929. – 205 s. / F. Persowski // Ziemia. Dwutygodnik krajoznawczy ilustrowany. Organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. – 1931. – Rok XVI. N 12. – S. 230–232

29. Popel L. Stępa w Polsce / L. Popel // Lud. Organ Polskiego Towarzystwa Etnologicznego, wydawany przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze we Lwowie. – 1936. – Serja II. T. XIV (XXXIV). – S. 187–269

30. Popel L. Stępa w Polsce / Leon Popel. – Lwów, 1937. – 85 s.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2016 р.

R. Tarnavskiy

**Ph.D. DEGREES IN ETHNOGRAPHY AND ETHNOLOGY
IN LVIV UNIVERSITY DURING 1930th**

On the basis of a huge range of archive and library data, the author describes the receipt of scientific degree of Ph.D. (promotion) in the field of ethnography and ethnology by scientists of Lviv University during 1930th. He focuses on specific of process of promotions and subjects of dissertations, shows the role of Ph.D. thesis in the field of ethnography and ethnology for becoming of Adam Fischer's Lviv ethnological school.

During the end of the 19th – the first third of the 20th century Lviv was one of the strongest ethnological centres of the Central and East Europe. From 1895 the city was home to the Ethnological Society of Lviv and the Ethnographic Commission of the Shevchenko Scientific Society of Lviv; from 1910–1913 there existed specialized departments of ethnology at Lviv University (1910–1912 – the Department of Ethnology by professor Stanisław Ciszewski; 1913–1941 – the Department of Antropology and Ethnology (Antropology), Anthropological-ethnological institute by professor Jan Czekanowski). There were ethnology specialization courses at Lviv University (first «Ethnography», then – «Anthropology and Ethnology», and since 1923 – «Anthropology, Ethnology, Prehistory»). It was this scientific environment that encouraged the Polish scholar Adam Fischer to develop into a professional ethnologist, and in 1924 he founded the new Department of Ethnology and Ethnological institute of Lviv University.

*During the 1930s a number of A. Fischer's pupils (most of them were assistants *у*а Ethnological unstitute) defended doctorates and received a Ph.D. in ethnography and ethnology. Among them were: Jan Falkowski (the theme of his Ph.D. thesis – «Farm implements plow-type» / «Narzędzia rolnicze typu rylcowego»), Tadeusz Cieślak («Slavic sobotka. Part I. Sobotka in Poland» / «Sobótka słowiańska. Część I: Sobótka w Polsce»), Henryk Perls («Snake in the beliefs of the Poles» / «Wąż w wierzeniach ludu polskiego»), Józef Gajek («Rooster in folk beliefs» / «Kogut w wierzeniach ludowych»), Alexander Jaworczyk («Village Dombrovky (Lantsut district). The ethnographic monograph» / «Wieś Dąbrówki (pow. Łańcut). Monografia etnograficzna»), Leon Popel («Mortar in Poland» / «Stępa w Polsce»), Irena Nestiuk («The ethnographic monograph of Zamość distict» / «Monografia etnograficzna pow. Zamojskiego»), Roman Harasymczuk («Hutsul dances» / «Tańce huculskie»). These works, most of which was published as a monograph, became famous ethnological research in Polish and Ukrainian ethnological science. However, doctoral thesis of Irena Nestiuk and Tadeusz Cieślak are currently unpublished and accessible to researchers only in the form of manuscripts from the collections of the State Archives of Lviv region.*

Key words: *the Department of Ethnology, Lviv University, PhD, promotion, ethnography, ethnology, Adam Fischer, field research, comparative historical method, Ukrainians, Poles.*